

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับใช้ในการวางกรอบความคิด เพื่อช่วยให้สามารถอธิบายปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ในประเด็นต่างๆ ได้นำเสนอในหัวข้อต่อไปนี้คือ

1. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
  - 1.1 ประวัติความเป็นมา
  - 1.2 ผลการวิเคราะห์ SWOT ของการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
  - 1.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
  - 1.4 การบริหารจัดการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
  - 1.5 หลักสูตร โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
  - 1.6 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์
2. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา
  - 2.1 ความหมายของคุณภาพการศึกษา
  - 2.2 ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา
  - 2.3 กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา
  - 2.4 องค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษา
  - 2.5 คุณภาพผู้เรียน
    - 2.5.1 ความหมายของคุณภาพผู้เรียน
    - 2.5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพผู้เรียน
    - 2.5.3 มาตรฐานด้านผู้เรียน
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 3.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 3.2 งานวิจัยในต่างประเทศ
4. กรอบความคิดในการวิจัย
5. สมมติฐานการวิจัย

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

1. ประวัติความเป็นมา

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ ซึ่งมีมูลเหตุสืบเนื่อง มาจากการจัดตั้งโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาและบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัดกล่าวคือ ภายหลังจากที่การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง คือ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2432 และ พ.ศ. 2489 ตามลำดับได้เจริญก้าวหน้ามากขึ้นทางมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงได้จัดแผนกมัธยมขึ้นมาเรียกว่าโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษากำหนดให้มีการเรียนบาลี นักธรรม และความรู้ชั้นมัธยม โดยรับผู้ที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อมาเมื่อโรงเรียนบาลีมัศึกษานี้ได้แพร่ขยายออกไปยังต่างจังหวัดหลายแห่ง มีพระภิกษุและสามเณรเรียน กันมาก ทางคณะสงฆ์โดยองค์การศึกษาจึงได้กำหนดให้เรียกโรงเรียนประเภทนี้ใหม่ว่า โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัด โดยมติคณะสังฆมนตรี แลกระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบกระทรวง ให้โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนสำนักเรียนวัดนี้ เปิดทำการสอบสมทบในชั้นตัวประโยค คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา และเมื่อสอบได้แล้วก็จะได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พระภิกษุและสามเณรนิยมเรียนกันมาก โรงเรียนประเภทนี้จึงแพร่หลายออกไปยังจังหวัดต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง จนทำให้ทางการคณะสงฆ์เกรงว่าการศึกษารวมและบาลีจะเสื่อมลง เพราะพระภิกษุและสามเณรต่างมุ่งศึกษาวิชาทางโลกมากเกินไป เป็นเหตุให้ต้องละทิ้งการศึกษารวมและบาลีเสีย แต่ทางการคณะสงฆ์ก็ยังพิจารณาเห็นความจำเป็นของการศึกษาวิชาในทางโลกอยู่ ดังนั้นแม่กองบาลีสนามหลวง พระธรรมปัญญาบดี (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ฟั้น ชุตินฺธโร) จึงได้ตั้งคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีขึ้นใหม่ มีวิชาบาลี วิชาธรรม และวิชาทางโลก เรียกว่าบาลีศึกษาสามัญศึกษา และปริทัศน์ศึกษา และได้ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 2507 พร้อมกับได้ยกเลิกระเบียบของคณะสังฆมนตรีว่าด้วยการศึกษาของโรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษา สำนักเรียนวัดเสีย และกำหนดให้พระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่คณะสงฆ์ได้จัดขึ้นใหม่ แต่การนี้ปรากฏต่อมาว่า การตั้งสำนักเรียนตามแบบโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีใหม่นี้มีน้อยนักเรียนก็นิยมเรียนกันน้อยเพราะพระภิกษุและสามเณรส่วนใหญ่ยังพอใจที่จะเรียน โดยได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการอยู่ ดังนั้น นักเรียนในโรงเรียนดังกล่าว จึงได้พากันเข้าชื้อกันเป็นนักเรียนโรงเรียนราษฎร์ของวัดซึ่งตั้งขึ้นโดยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการบ้าง สมัครสอบเทียบบ้าง เข้าเป็นนักเรียนผู้ใหญ่บ้างทำให้การศึกษาของคณะสงฆ์ในช่วงระยะนั้นเกิดความสับสนเป็นอันมาก

ในขณะเดียวกัน ได้มีผู้แทนราษฎร ได้ยื่นเรื่องราวขอให้กระทรวงศึกษาธิการเปิดการสอบ สมทบในชั้นตัวประโยคให้แก่พระภิกษุสามเณร แต่กรมการศาสนาร่วมกันกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้พิจารณาลงความเห็นร่วมกันว่าควรจะต้องตั้งโรงเรียนขึ้นประเภทหนึ่ง เพื่อสนองความต้องการของ พระภิกษุสามเณร โดยให้เรียนทั้งวิชาธรรมและวิชาสามัญศึกษาควักกันไป โดยไม่มีการสอบ สมทบ แต่ให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการสอบเองและโดยพระปรารภของสมเด็จพระอริยวง ศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายีมหาเถระ) ว่า "การศึกษา ทาโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาพระปริยัติธรรม ก็ จำเป็นต้องอนุวัตไปตามความเปลี่ยนแปลงของโลกบ้าง จึงเห็นสมควรที่จะมีหลักสูตรในการเรียน พระปริยัติธรรมเพิ่มขึ้นอีกแผนกหนึ่ง คือหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ได้ทั้งการโลกและทางธรรมควักกันไป" ในที่สุด กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้น เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2514 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 -2545 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้การศึกษา ในโรงเรียนดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อ ฝ่ายศาสนจักรและฝ่ายบ้านเมือง กล่าวคือ ทางฝ่ายศาสนจักร ก็จะได้ศาสนทายาทที่ดีมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้ ประพฤติปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ในสมณธรรม สมควรแก่ภาวะ สามารถธำรงและสืบต่อพระพุทธศาสนา ให้เจริญสถาพรต่อไป และถ้าหากพระภิกษุสามเณรเหล่านี้ลาสิกขาบทไปแล้ว ก็สามารถเข้าศึกษา ต่อในสถานศึกษาของรัฐได้ หรือเข้ารับราชการ สร้างประโยชน์ให้ก้าวหน้าให้แก่ตนเองและ บ้านเมืองสืบต่อไปด้วยเช่นกัน ในระยะเริ่มแรกมีเจ้าอาวาส 51 แห่ง รายงานเสนอจัดตั้งต่อกรมการ ศาสนา (วิชัย ธรรมเจริญ. อ้างถึงใน กรมการศาสนา. 2548 : 4)

เดิมนั้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดกรมการศาสนา กระทรวง ศึกษาธิการ ปัจจุบันสังกัดกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และจัดการ ศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรม (บาลี,ธรรมวินัยและศาสนปฏิบัติ) ภายใต้กฎกระทรวง ว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548 ลงนามโดย นายอดิษฐ์ โภธารามิก รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2548 (กรมการศาสนา. 2548 : 10)

ปัจจุบันมีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่ว ประเทศปีการศึกษา 2548 มีโรงเรียน 400 โรงเรียนมีนักเรียน จำนวน 51,626 รูป (สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ. 2550 : 1)

2. ผลการวิเคราะห์ SWOT ของการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. 2548 : 19-22)

1. จุดเด่น (Strength)

1.1 มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ ทั้งในด้านการบริหารงานบุคคล บริหารเงินอุดหนุน บริหารวิชาการ ภายใต้กลไกการประกันคุณภาพภายในที่เหมาะสม และสามารถพัฒนาระบบบริหารจัดการให้ความคล่องตัว ยืดหยุ่น โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

1.2 มีการจัดการเรียนการสอนทั้งวิชาธรรม วิชาสามัญ ควบคู่กันไป ถือว่าเป็นรากเหง้าที่สำคัญยิ่งของพระพุทธศาสนาที่พระภิกษุสามเณรจะต้องศึกษา และทำความเข้าใจในฐานะศาสนทายาททางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ทำให้เป็นผู้ประพฤตินิปฏิบัติชอบ ดำรงตนอยู่ในสมณธรรมควรแก่การประพฤติปฏิบัติ

1.3 มีแผนกลยุทธ์การจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน เพื่อรองรับการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็น 12 ปี ซึ่งจะมีผู้เข้ามาบวชเรียนมากขึ้น

1.4 โรงเรียนสามารถนำเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา เข้าศึกษาต่อ ระดับอุดมศึกษาที่มีชื่อเสียงระดับประเทศได้เป็นจำนวนมาก และสามารถผลิตทรัพยากรบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรม ให้กับสังคม และสร้างศาสนทายาทสืบต่อพระพุทธศาสนาอย่างมีคุณภาพ

1.5 ครูมีความเสียสละและความศรัทธา

1.6 ครูมีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

1.7 ครูเป็นต้นแบบของบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณธรรมจริยธรรม

1.8 ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมสูง

1.9 ผู้เรียนสามารถเผยแผ่หลักธรรม

1.10 ผู้เรียนมีความรู้ คู่คุณธรรม

1.11 มีการประยุกต์ใช้วัสดุที่มีอยู่เป็นสื่อการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

1.12 มีที่ดินและอาคารสถานที่พร้อมในการจัดการเรียนการสอน โดยที่รัฐไม่ต้องลงทุนในการก่อสร้าง

1.13 ใช้จ่ายอย่างประหยัด

1.14 มีโอกาสได้รับศรัทธาจากชุมชน

1.15 มีหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเอง

1.16 มีโครงสร้างการบริหารจัดการที่ชัดเจน

1.17 เป็นการจัดการศึกษาเฉพาะพระภิกษุ-สามเณร

1.18 เป็นต้นแบบของกรจัดการเรียนการสอนความรู้ คู่คุณธรรม

2. จุดอ่อน (Weakness)

2.1 ขาดงบประมาณดำเนินการปรับปรุงอาคารสถานที่ ให้เอื้อต่อการจัด

บรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสม

2.2 ไม่สามารถจ้างครูเก่ง ๆ ที่มีความรู้ ความสามารถตรงตามสาขาวิชาที่สอน เนื่องจากไม่มีงบประมาณที่เป็นอัตราเงินเดือนที่แน่นอน

2.3 กระบวนการเรียนการสอนมีมาตรฐานต่ำ เพราะขาดสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ครูคนเดียวสอนหลายวิชา ไม่มีความหลากหลายในแง่ของวิชาการ

2.4 การเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหาร ไม่ผ่านกระบวนการฝึกอบรมตามลำดับ จึงทำให้การบริหารจัดการไม่มีคุณภาพอย่างแท้จริง

2.5 สถานภาพด้านความมั่นคงทางด้านวิชาชีพของครูต่ำ

2.6 ขาดสวัสดิภาพและสวัสดิการสำหรับบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวกับบุคลากรของรัฐ

2.7 ครูขาดเทคนิคการสอนที่ทันสมัย และเน้นการสอนแบบท่องจำ

2.8 ผู้เรียนมาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนและขาดโอกาสทางการศึกษา

2.9 ผู้เรียนมีความแตกต่างทางสติปัญญา เนื่องจากไม่มีการสอบคัดเลือกผู้เข้าเรียน รับทุกคนที่สมัครเข้าเรียน

2.10 ขาดสื่อนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ทันสมัย

2.11 อาคารสถานที่ ไม่มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

2.12 ใช้งบประมาณน้อยไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ

2.13 แผนยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานไม่ชัดเจน

2.14 การบริหารจัดการไม่เป็นระบบ

2.15 บุคลากร ไม่คงที่ มีการเข้าออกบ่อย เป็นลักษณะการทำงานชั่วคราว รอเวลาการได้งานอื่นที่ดีกว่า

3. โอกาสการพัฒนา (Opportunity)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีโอกาสในการพัฒนาตาบริบทของสังคมและสภาพแวดล้อมภายนอกดังนี้

3.1 นักเรียนทุกระดับชั้นมีโอกาสสนองงานกิจการคณะสงฆ์ และสังคม ทั้งในด้านการศึกษา การเผยแผ่ศีลธรรม การสาธารณูปการ และการศึกษาสงเคราะห์

3.2 สถานการณ์ของโลก มีความวุ่นวายเกิดขึ้น เกิดสงคราม ไม่มีความสงบ สังคมมีความแตกแยก ช่องว่างระหว่างศีลธรรม จริยธรรม จากภาวะเศรษฐกิจของประเทศถดถอย จึงเป็นโอกาสของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในการที่จะส่งพระภิกษุ สามเณรเพื่อเผยแผ่พุทธธรรม

3.3 ได้รับความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปรึกษา ครูในสาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งในส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ทำให้มีความคล่องตัวในการจัดการศึกษา ชุมชนมีความผูกพันกับ

โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ และได้ให้ทรัพยากร ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อการจัดการศึกษาของประเทศ

3.4 มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้ความร่วมมือในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน

3.5 มีกฎกระทรวงว่าด้วยการศึกษาของสถาบันพระพุทธศาสนา ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

3.6 มีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาในทุกด้าน

3.7 มีสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดที่คอยให้การสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา

3.8 สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้การส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาด้านวิชาการ

3.9 พระสังฆาธิการให้การสนับสนุน การศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

3.10 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้การสนับสนุนส่งเสริมเยาวชนในการสืบทอดพระพุทธศาสนา ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของพระภิกษุสามเณร

4. ภาวะคุกคามและจุดอันตราย (Threat)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะต้องมีการปรับปรุงการบริหารจัดการภายใน เพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง จุดอ่อน และสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีผลต่อการบริหาร คาดว่าภาวะคุกคามและอันตรายที่มีผลต่อแผนพัฒนาการศึกษา ดังนี้ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. 2548 : 19-22)

4.1 การแข่งขันเชิงคุณภาพและปริมาณจะเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากนโยบายเปิดเสรีทางการศึกษา และรัฐยังจัดสรรงบประมาณสนับสนุน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในลักษณะเงินอุดหนุนเฉลี่ยรายหัวนักเรียนโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านทรัพยากร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และระบบประกันคุณภาพการศึกษา ประเมินให้ในระดับสูง จะได้เปรียบสถานบันการศึกษาที่ไม่มีความพร้อม และระบบประกันคุณภาพการศึกษา ประเมินให้ในระดับต่ำ ซึ่งจะเป็นอันตรายในที่สุด

4.2 การลงทุนเพื่อการศึกษา อาจเพิ่ม ไม่ได้มากเพราะวิกฤตเศรษฐกิจ

4.3 การสนับสนุนของชุมชนไม่ต่อเนื่อง และไม่แน่นอน

4.4 ขาดการสนับสนุนจากรัฐอย่างจริงจัง

4.5 บางหน่วยงานยังให้ความสำคัญกับ โรงเรียนพระปริยัติธรรมน้อย

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ดังนี้ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. 2548 : 23-26)

ปณิธาน

จะมุ่งมั่นจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อรองรับการประกันสิทธิและโอกาสทางการศึกษาของเยาวชน ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีระบบและได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีคุณภาพตามความคาดหวังของสังคม

วิสัยทัศน์ (Vision)

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะสงฆ์ที่ได้มาตรฐานการศึกษา ผู้เรียนยึดมั่นในพระสัทธรรม 3 ประการ คือ พระปริยัติธรรม พระปฏิบัติธรรม และพระปฏิเวธธรรม ดำรงตนอยู่ในพระธรรมวินัย เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนา และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติไทย

พันธกิจ (Mission)

1. สร้างศาสนทายาท และพลเมืองที่ดีของชาติและพระศาสนา
2. พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
3. พัฒนามาตรฐานการศึกษาของสงฆ์ให้เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมสนับสนุนเยาวชนชายและพระภิกษุสามเณรผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
2. พัฒนาหลักสูตร เนื้อหาสาระ สื่อการเรียนการสอน ให้เหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษา ตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. สถานศึกษามีการบริหารจัดการองค์การอย่างเป็นระบบ มีการกำกับติดตามผลการดำเนินงาน
4. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในวิชาชีพ
5. สถานศึกษามีการบริหารเชิงกลยุทธ์ มีระบบข้อมูลสารสนเทศ ให้ถูกต้องทันต่อการใช้งานและการนิเทศติดตาม ตรวจสอบ ถ่วงดุลการบริหาร โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม

ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์ 1 จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่พระภิกษุ สามเณร และพุทธศาสนิกชนเพื่อความมั่นคงแห่งรัฐและพระพุทธศาสนา

1.1 เป้าประสงค์

1.1.1 พระภิกษุ สามเณรและพุทธศาสนิกชนผู้ด้อยโอกาสได้รับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ที่ได้มาตรฐาน

1.1.2 ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถมีคุณธรรมและจริยธรรมอันพึง
ประสงค์ ดำรงตนในสังคมมีความสุข

1.2 ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย

1.2.1 พระภิกษุ สามเณรและพุทธศาสนิกชนเข้ารับการศึกษ ในโรงเรียน
พระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี

1.2.2 ร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมและ
จริยธรรมตามมาตรฐานการศึกษา และตามหลักพระธรรมวินัย

1.3 กลยุทธ์

1.3.1 สร้างความตระหนักแก่พระภิกษุ สามเณร พุทธศาสนิกชน และ
ประชาชน ให้เห็นคุณค่าการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

1.3.2 ส่งเสริมสนับสนุนสวัสดิการทางการศึกษาแก่นักเรียน

1.3.3 เพิ่มศักยภาพนักเรียนในการแข่งขันการเข้าสู่อการศึกษาระดับสูงขึ้น
การประกอบอาชีพที่มั่นคง และเป็นศาสนทายาทที่ดี

1.3.4 ปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์มรดก ศิลปะและวัฒนธรรมไทย
ประเด็นยุทธศาสตร์ 2 การปฏิรูประบบการบริหารจัดการ โรงเรียนพระปริยัติ
ธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้ได้มีมาตรฐาน

2.1 เป้าประสงค์

2.1.1 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทุกโรงมีระบบการบริหาร
จัดการที่ได้มาตรฐาน เหมาะสมกับสภาพสังคม วัฒนธรรมของชาติและวิถีชีวิตชุมชน

2.2 ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย

2.2.1 ร้อยละ 80 ของโรงเรียน มีระบบการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน

2.3 กลยุทธ์

2.2.1 กระจายอำนาจการบริหารจัดการ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร
จัดการสถานศึกษา

2.2.2 จัดให้มีนิเทศการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา
ประเด็นยุทธศาสตร์ 3 พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้มี
คุณภาพ

3.1 เป้าประสงค์

3.1.1 มีหลักสูตรที่ได้มาตรฐานสอดคล้องกับสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนตามขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชุมชนของชาติและท้องถิ่น

3.1.2 มีกระบวนการ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างมีคุณภาพ

3.2 ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย

3.2.1 ร้อยละ 100 ของโรงเรียนสามารถจัดทำหลักสูตรตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครบทั้ง 8 กลุ่มสาระ

3.2.2 ร้อยละ 80 ของโรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.3 กลยุทธ์

3.3.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษา

3.3.2 ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

3.3.3 ส่งเสริมการพัฒนาการวัดและประเมินผล

ประเด็นยุทธศาสตร์ 4 พัฒนาคุณภาพชีวิตครูและบุคลากรทางการศึกษา

4.1 เป้าประสงค์

4.1.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษาและโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคง ดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

4.2 ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย

4.2.1 บุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นบุคลากรของรัฐ

4.2.2 ร้อยละ 60 ของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีคุณภาพชีวิตที่ดี

4.3 กลยุทธ์

4.3.1 เร่งรัดปรับปรุง สถานภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา

4.3.2 ส่งเสริม สนับสนุนให้มีสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา

4.3.3 ส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

ประเด็นยุทธศาสตร์ 5 ปฏิรูปองค์กรและสถานศึกษา

5.1 เป้าประสงค์

5.1.1 องค์กร กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียน มีโครงสร้างการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น คล่องตัวมีระบบกำกับดูแลที่ดี

5.2 ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย

5.2.1 ร้อยละ 80 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีโครงสร้างการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษา

5.3 กลยุทธ์

5.3.1 ปฏิรูปโครงสร้างบริหารจัดการและพัฒนาองค์กร

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ไว้ดังนี้ คือ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. 2548 :26)

1. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
2. ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย
3. ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
4. ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์
5. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
6. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
7. ผู้เรียนเห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย
8. ผู้เรียนรู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้มีบุคลิกภาพที่ดี
9. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี และการเคลื่อนไหว การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับสมณสาธูป
10. ผู้เรียนปลอดจากสิ่งเสพติดให้โทษ และสิ่งมอมเมา
11. ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา ในการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจาร์ณ เห็นคุณค่า ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระอย่างเหมาะสมกับสมณสาธูป

4. การบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การบริหารจัดการ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้ดำเนินการมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้พัฒนาการมาโดยลำดับ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ซึ่งในปัจจุบัน

อาศัยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ พ.ศ. 2535 และระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2546 โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.. 2548 : 3)

1. เพื่อให้การศึกษา อบรม สั่งสอน และช่วยเหลือเยาวชนผู้ซึ่งบวชเรียน ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ และพลาดโอกาสทางการศึกษาให้มีฐานะทัดเทียมกัน ทั้งทางสังคม อารมณ์ และสติปัญญา
2. เพื่อสร้างผู้นำทางสังคม ด้านคุณธรรมจริยธรรม สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการประกอบสัมมาชีพ ทั้งในส่วนคนส่วนรวมและสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมปัจจุบันอยู่เสมอ
3. เพื่อเป็นแหล่งวิทยากร ทั้งทางคดีโลกและคดีธรรม เสริมสร้างศาสนทายาทเพื่อสืบทอดและเผยแผ่ศาสนาต่อไป
4. เพื่อเป็นองค์กรท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามให้อยู่คู่ชาติสืบไป
5. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาของรัฐให้สอดคล้องตามนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์ และคณะ (2545 :34-35) กล่าวถึง การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเชตุพนศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ดังนี้

ในด้านการจัดการศึกษาโรงเรียนเชตุพนศึกษา วัดเชตุพน มีหลักสูตรคือ พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา แต่ก็ได้ละเลยหลักสูตรพระปริยัติธรรมสาขาบาลี นักธรรมคงให้ผู้เรียนได้เรียนควบคู่กันไป ในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทางโรงเรียนอาศัยหลักสูตรกระทรวง ศึกษาธิการเป็นหลัก มีปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และแผนปฏิบัติงานทั้งระยะสั้น และระยะยาวของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบตามกรอบการประเมินคุณภาพหลัก PDCA คือ วางแผนปฏิบัติการ ตรวจสอบ ปรับปรุง และทำภารกิจ มีครูอาจารย์ ที่มีความรู้ ความสามารถด้านการถ่ายทอดและจัดกิจกรรมเสริมการศึกษา มีกิจกรรมที่ฝึกทักษะทั้งวิชาการ และวิชาชีพเพื่อการเข้าใจ และให้บริการสังคมอย่างถูกต้อง ทั้งนี้เกิดจากการมีระบบจัดการที่ชัดเจน

โรงเรียนเชตุพนศึกษา มีระบบการบริหารจัดการศึกษาที่ชัดเจน มีกฎระเบียบของวัด กฎระเบียบของโรงเรียน ควบคุมความประพฤติของนักเรียน มีคู่มือการปฏิบัติงาน ธรรมเนียมของโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งคณะผู้บริหารถือเป็นกรอบและทิศทางในการบริหารงาน ผู้นำสถานศึกษามีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ มีการแบ่งภาระงานให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน รับผิดชอบตามความ

ถนัด ความสามารถเหมาะสมกับทักษะ ความชำนาญของแต่ละบุคคลมีระบบการประเมินบุคลากร อย่าง
สม่ำเสมอ ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มีการวางแผนร่วมกันกำหนดนโยบาย
(พิสิษฐ์ โศตรสุโพธิ์. 2545 :34-35)

กุลชุตี จงเจริญ (2545 : 38-44) กล่าวถึงการบริหารจัดการศึกษาของวัด กรณีตัวอย่าง
การจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดตากฟ้า สรุปได้ว่า วัดตากฟ้าเป็นสำนักที่จัดการเรียนการสอนทั้ง 3
หลักสูตร คือหลักสูตร พระปริยัติธรรม แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษามี
โครงสร้างการบริหารจัดการที่ชัดเจน มีผู้จัดการ อาจารย์ใหญ่ แบ่งสายงานการบริหารงานเป็น ฝ่าย
บริหารทั่วไป ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ และฝ่ายปกครอง โดยฝ่ายวิชาการแบ่งออกเป็นหมวดต่าง ๆ
คือ หมวดสังคมศึกษา หมวดวิทยาศาสตร์ หมวดคณิตศาสตร์ หมวดภาษาอังกฤษ และหมวด
ภาษาไทย โดยที่ผู้เรียนเป็นพระภิกษุ สามเณรจะศึกษาทั้งธรรม บาลี และสามัญศึกษา ผู้เรียนจะมี
การบูรณาการ การศาสนากับการศึกษาเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งลักษณะการสอนของแผนกธรรมจะ
เป็นการสอนแบบบูรณาการการศาสนาโดยการปฏิบัติจริง เน้น วิชาพระปริยัติธรรม ให้สามารถ
นำไปปฏิบัติได้ ส่วนการสอนบาลีจะมีลักษณะฝึกปฏิบัติการแปลมคธเป็นไทย การแปลไทยเป็น
มคธ การสอนความจำและความเข้าใจบาลีไวยากรณ์

สำหรับการสอนสามัญศึกษา ครูผู้สอนที่เป็นทั้งพระสงฆ์ และฆราวาสจะใช้วิธีสอน
สอดแทรกหลักธรรมทางศาสนา การเสริมสร้างค่านิยม ศีลธรรมเพื่อเป็นศาสนทายาทที่โดยการ
บูรณาการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ใช้
กระบวนการกลุ่ม รวมทั้งใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือ การสอน โดยการแก้ปัญหา การสอน โดยวิธี
โยนิโสมนสิการการสอนแบบอริยสัจสี่ การสอนด้วยการปฏิบัติจริง การเรียนนอกห้องเรียนเพื่อ
สังเกตธรรมจากธรรมชาติ เช่น เรียนได้ต้นไม้วัด ในสวนพุทธศาสตร์ เป็นต้น

การพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียน มีการนิเทศงาน การอบรม ส่งเสริมให้ศึกษาต่อใน
ระดับที่สูงขึ้น มีการแบ่งหน้าที่งานให้แก่บุคลากรภายในวัดที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับ
ตำแหน่งหน้าที่แต่ละแผนก และยังจัดให้พระภิกษุ สามเณรช่วยกันรักษาและดูแลาววัดต่างๆ
ตลอดจนให้มีการทำความสะอาดเสนาสน และบริเวณวัดให้เรียบร้อยเป็นประจำ

ด้านการบริหารการปกครอง ผู้บริหารใช้หลักจิตวิทยาในการปกครองและหลักความมี
วินัยตามพระธรรมวินัยเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม มีการประสานชุมชน วัดตากฟ้าเป็นที่รู้จักของ
บุคคล ทั่วไป จากคุณสมบัติและคุณลักษณะที่เกิดจากการบูรณาการการศึกษาจากการศึกษาทั้งสาย
สามัญและสายธรรมบาลี คือผู้เรียนมีคุณสมบัติและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่งผลให้ชื่อเสียง
และความศรัทธาของวัดมีมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ด้านการสนับสนุนการศึกษาของหน่วยงาน/องค์กร วัดตากฟ้าได้รับการสนับสนุนจาก
ประชาชนที่ศรัทธาในกาบริหารจัดการวัดและบริหารจัดการศึกษา โดยเฉพาะทรัพยากรทางการเงินการ

บริหาร ทั้งในด้านคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การสร้างอาคารสถานที่ นอกจากนี้ยังมีมูลนิธิวัดตากฟ้า ที่จัดตั้งขึ้น โดยได้จัดสรรจากประชาชน ในการสนับสนุนการดำเนินงานของวัด และจัดการศึกษา(กุลชุตี จงเจริญ. 2545 : 38-44)

วรพล ธรรมิกบุตร (2546 : 46-51) กล่าวถึงการบริหารจัดการศึกษาของวัด กรณีตัวอย่าง การบริหาร จัดการศึกษาของโรงเรียน โภธิสังวรวิทยา (วัดสกุณปักษ์) จังหวัดสุพรรณบุรี สรุปได้ว่า การบริหารจัดการ โรงเรียนอาศัการระดมทรัพยากรและทุนสนับสนุนแบบพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ ดำเนินการต่อเนื่องจนเกิดเสถียรภาพในการจัดการศึกษา ปัจจุบันได้รับงบประมาณในการจัดการศึกษาจาก 3 ส่วนสำคัญได้แก่

1. งบประมาณอุดหนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
2. งบประมาณสนับสนุนจากภายในของวัดสกุณปักษ์
3. งบประมาณจากการบริจาคของผู้มีจิตศรัทธาสนับสนุนจัดการศึกษาของวัด

ในปัจจุบัน การดำเนินงานของโรงเรียนของโรงเรียน โภธิสังวรวิทยา ประยุกต์ใช้หลักการบริหารองค์กรแบบรูปนัย ทำนองเดียวกับที่ใช้ในการจัดการศึกษาแบบทางการของโรงเรียนต่าง ๆ โดยทั่วไป มีการกำหนดหรือจัดตั้งคณะกรรมการบริหาร โรงเรียน การกำหนดผังตารางสอน และเวลาเรียน โดยมีโครงสร้างหลักสูตรที่กำหนดอย่างเป็นทางการของกระทรวงศึกษาธิการ

การบริหารโรงเรียนในรูปแบบ "คณะกรรมการบริหาร โรงเรียน" มีเจ้าอาวาสเป็นผู้รับใบอนุญาตดำเนินการและมีอาจารย์ใหญ่เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารภายในโรงเรียนซึ่งจำแนกตำแหน่งออกเป็น "หัวหน้ากลุ่มสาระวิชา" ต่าง ๆ โดยมีบุคลากรฝ่ายธุรการทำหน้าที่ประสานสนับสนุนการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกออกเป็น ช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 4-6) การจัดการเรียนการสอนในช่วงชั้นที่ 3 กำหนดเป็นเป็นการศึกษารายปี ขณะที่การจัดการเรียนการสอนในช่วงชั้นที่ 4 กำหนดเป็นการศึกษารายภาค โดยมีเวลาเรียนภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ หรือปีละ 40 สัปดาห์

เนื้อหาการเรียนการสอนจำแนกตามโครงสร้างหลักสูตรของทางราชการ เป็น 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ (1) ภาษาไทย (2) คณิตศาสตร์ (3) วิทยาศาสตร์ (4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (5) สุขศึกษาและพลศึกษา (6) ศิลปะ (7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี (8) ภาษาต่างประเทศ

นอกจากนี้ยังจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์ คือนักธรรม-บาลีควบคู่ กันไปกับการศึกษาวิชาสามัญศึกษา (วรพล ธรรมิกบุตร. 2546 : 46-51)

ฉันทนา - กฤตกร กล่อมจิต กล่าวถึงการบริหารจัดการศึกษาของวัด กรณีตัวอย่าง การบริหารจัดการศึกษา ของโรงเรียนบาลีสาธิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย (วัดสี่พระยา)

จังหวัดหนองคาย สรุปได้ว่า ปัจจุบันโรงเรียนบริหารจัดการโรงเรียน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยระเบียบโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พุทธศักราช 2535 และระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าโดยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พุทธศักราช 2546 เปิดทำการสอนในช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) และช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) มีพระสุนทรธรรมธาดา เป็นผู้จัดการและผู้อำนวยการ แบ่งฝ่ายงานต่าง ๆ มีผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายบริหาร โดยการจัดตั้งโรงเรียนมีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. เปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามาบรรพชา อุปสมบท ได้มีโอกาสเสมอภาคทางการศึกษา
2. ขยายการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร ลดการหลั่งไหลเข้าศึกษาต่อในกรุงเทพฯ
3. เสริมสร้างศาสนทายาทเพื่อให้สืบทอดพระพุทธศาสนา เมื่อลาสิกขาบทไปแล้วก็สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ และเป็นคนที่มีคุณภาพในสังคม
4. ส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือ และยกระดับการศึกษาของพระสงฆ์ สามเณร อันจะเป็นพื้นฐานในการปรับปรุงคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ให้ดียิ่งขึ้น
5. เพื่ออนุเคราะห์ สงเคราะห์ ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาที่รัฐไม่สามารถจัดให้ได้อย่างทั่วถึง

บุคลากร ครู/อาจารย์ มีทั้งหมด 39 รูป/คน แยกสายงาน ฝ่ายบริหาร 4 รูป ฝ่ายปฏิบัติการ 35 รูป/คน สภาพของนักเรียนส่วนมาก เป็นนักเรียนที่มีสภาพครอบครัวยากจน ด้อยโอกาสทางการศึกษามีปัญหาทางด้านสังคม ไม่มีระเบียบวินัย และคุณธรรม จริยธรรม เกิดจากสภาพครอบครัวที่แตกแยก ดิคาเสพติด บิดา มารดาไปทำงานต่างถิ่นขาดผู้ดูแล เป็นนักเรียนที่ไม่ผ่านการสอบคัดเลือกจากโรงเรียนในจังหวัด หรืออำเภอ

ในการดำเนินงาน แหล่งที่มาของงบประมาณได้แก่

1. สนับสนุนจากรัฐผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
2. การบริจาคของผู้มีจิตศรัทธา
3. การเก็บค่าเช่าศาสนสมบัติของวัด

การจัดการศึกษา โรงเรียนจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ แยกเป็น 8 กลุ่มสาระ มีหัวหน้ากลุ่มสาระต่าง ๆ รับผิดชอบในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและติดตามการเรียนการสอน นอกจากนี้ โรงเรียนยังได้จัดทำหลักสูตรของวิชาต่างประเทศ (ภาษาบาลี) ใช้ในโรงเรียน ทั้งนี้เพราะภาษาบาลี จัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นกลุ่มสาระพื้นฐาน กำหนดให้เป็นองค์ความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ที่จะเสริมสร้างพื้นฐานและเครื่องมือการใช้ภาษาในการแสวงหาความรู้ในความเป็นมนุษย์ สร้างศักยภาพในการคิดและมาตรฐานการเรียนรู้ตามโครงสร้างหลักสูตรภาษาต่างประเทศ โรงเรียนพระปริยัติ

ธรรม แผนกสามัญศึกษา และกำหนดให้เรียนภาษาบาลีในทุกช่วงชั้น ซึ่งได้มีการบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยในกลุ่มภาษาไทย นำคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา พระพุทธสุภาษิต และอื่น ๆ เข้ามาบูรณาการ คณิตศาสตร์ นำเอาการคำนวณพุทธศักราช การนับเวลาทางพระพุทธศาสนา และอื่น ๆ เข้ามาบูรณาการ วิทยาศาสตร์ นำหลักโยนิโสมนสิการ หลักอริยสัจ 4 กับการแก้ปัญหาอื่น ๆ เข้ามาบูรณาการ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นำเอาประชาธิปไตย (อภิธานิยธรรม 7) นักธรรม ตริ โท เอก ฮิต 12 คลอง 14 และอื่น ๆ เข้ามาบูรณาการ สุขศึกษาและพลศึกษา นำเอาหลักวิชาโยคะ ฤๅษีดัดตน การปฏิบัติกัมมัฏฐาน นิสัย 4 และอื่น ๆ เข้ามาบูรณาการ ศิลปะ นำเอาประติมากรรมพระพุทธรูปต่าง ๆ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม เจดีย์ และ อื่น ๆ เข้ามาบูรณาการ การงานอาชีพและเทคโนโลยี นำเอาสหกรณ์ ส่งเสริมช่างฝีมืออาชีพก่อสร้าง ศาสนสถานอื่น ๆ เข้ามาบูรณาการ ภาษาต่างประเทศ นำเอาธรรมชาติภาษาอังกฤษ ภาษาบาลี การเผยแพร่ มัคคุเทศก์ เข้ามาบูรณาการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นำเอาการอ่านวาทศิลป์ เทศน์ล้ำมหาชาติ ถวายพุทธธรรม พิธีกรรม พิธีกรรมเข้ามาบูรณาการครบทุกสาระไว้ในหลักสูตร (ฉันทนา- กฤตกร กล่อมจิต. 2546 : 61-68)

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีการบริหารเป็นระบบเช่นเดียวกับโรงเรียนทั่วไป แต่ด้วยความที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นการศึกษาแบบให้เปล่า แบบศาสนสงเคราะห์ ไม่มีการเก็บค่าเล่าเรียน จากนักเรียนในทุกช่วงชั้นที่เปิดทำการเรียนการสอน การบริหารงานส่วนใหญ่ จึงตกเป็นภาระของผู้จัดการ หรือเจ้าอาวาสวัดนั้น ๆ ดังนั้นความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการ หรือในด้านการบริหารฝ่ายต่าง ๆ จึงผูกขาดอยู่กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารเป็นหลัก ส่วนงบประมาณที่สนับสนุนการบริหารจัดการ มาจากการสนับสนุนหน่วยงาน ของรัฐบาล จากเอกชนบ้าง มี 3 แหล่งที่มาคือ

1. รัฐบาลสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตามจำนวนรายหัวของนักเรียน
2. การบริจาคของผู้มีจิตศรัทธา
3. เงินอุดหนุนของวัดที่ได้จากการเก็บค่าเช่าศาสนสมบัติของวัด

ซึ่งงบประมาณที่ได้มาไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียน และภาวะทางเศรษฐกิจของชุมชนรอบข้างสังคมและแรงศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยทั่วไป

5. หลักสูตรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2546 ข้อ 10 กำหนดให้ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้องจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติ แผนกสามัญศึกษา โดยมี นักเรียนไม่น้อยกว่า 40 รูป/คน นักเรียนที่จะเข้าเรียนต้องสำเร็จการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าระดับที่เรียน คือ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่า ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต้องสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือ

เทียบเท่า การเปิดปิดภาคเรียนให้เป็นไปตามกำหนดวันเปิดภาคเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. 2550 : 2) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้เปิดทำการเรียนการสอนแยกเป็น 2 ช่วงชั้นคือ ช่วงชั้นที่ 3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และช่วงชั้นที่ 4 คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตร แกนกลาง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงกำหนดหลักการของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้

1. เสริมสร้างความเป็นเอกภาพของชาติไทย มุ่งเน้นความเป็นไทย ควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อมวลชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมทุกส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ
4. มีการกำหนดให้มีมาตรฐานการเรียนรู้ เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ มาตรฐาน
5. การเรียนรู้ระหว่างช่วงชั้นการศึกษา มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา และมีการทดสอบตามมาตรฐาน
6. การจัดการเรียนรู้เน้นการบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา โดยให้ความสำคัญสูงสุดในเรื่องการจัดสรรเวลาและยึดมาตรฐาน การเรียนรู้เป็นหลัก
7. กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ
8. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขบนพื้นฐานความเป็นไทย โดยมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงงามในการดำเนินชีวิต ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา มุ่งมั่นพัฒนาตนเองและสังคม ประกอบอาชีพสุจริต และ พึ่งตนเองได้

2. มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักคิด ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ มีเหตุผล มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ มีความสามารถในการสื่อสาร การจัดการ และใช้เทคโนโลยีที่จำเป็น

3. มีทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี มีสุนทรียภาพ มีความมั่นคงทางอารมณ์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

4. มีความภูมิใจในความเป็นไทยและประวัติความเป็นมาของชาติไทย ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา และภูมิปัญญาไทย

5. มีความรักท้องถิ่น ประเทศชาติ เห็นคุณค่าของประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่กำหนดให้ใช้ในการจัดการศึกษา ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมาย และทุกรูปแบบการศึกษา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และสาระของหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคมแต่ละ ท้องถิ่น

การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวดำเนินการดังนี้

การจัดหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม คือ

1. จัดหลักสูตรต่อเนื่อง 12 ปี โดยจัดแบ่งเป็น 4 ช่วงชั้น คือ

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

สำหรับ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จัดการศึกษาเฉพาะช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เท่านั้น

2. กำหนดสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กำหนดสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้แกนกลาง ประกอบด้วย

2.1 สาระการเรียนรู้ หมายถึง สาระและกระบวนการที่ใช้เป็นสื่อให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 8 กลุ่ม

- 2.1.1 ภาษาไทย
- 2.1.2 คณิตศาสตร์
- 2.1.3 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- 2.1.4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 2.1.5 สุขศึกษา และพลศึกษา
- 2.1.6 ศิลปศึกษา
- 2.1.7 การงานและอาชีพ
- 2.1.8 ภาษาต่างประเทศ

โครงสร้างของสาระการเรียนรู้ดังกล่าว ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้บังคับ และสาระการเรียนรู้เลือก ดังนี้

สาระการเรียนรู้บังคับ เป็นสาระพื้นฐานที่จำเป็น สำหรับผู้เรียนทุกคน สำหรับภาษาต่างประเทศกำหนดเป็นภาษาอังกฤษในทุกช่วงชั้น

สาระการเรียนรู้เลือก เป็นสาระที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด และความสนใจ ของ ผู้เรียน รวมทั้งสนองความต้องการของผู้ปกครอง และ ชุมชน ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และ เฉพาะทาง

สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดสาระการเรียนรู้ ทางวิชาการทาง พระพุทธศาสนาเพิ่มเติม ได้แก่ ภาษาบาลี ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชา ธรรมวินัย (นักธรรม ตรี , โท , เอก) วิชาศาสนปฏิบัติ จัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2.2 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของการจัดการ เรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพิ่มเติมจากการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ เป็นการเชื่อมโยง และบูรณาการสาระการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ ให้เข้ากับชีวิตจริง โดยการจำลองการใช้ชีวิตในสังคม ด้วยการให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมได้รับประสบการณ์ตรง นอกจากนี้ยังเป็นการจัดกระบวนการ แนะนำให้ผู้เรียนรู้จัก ตนเองและผู้อื่น รู้สภาพ แวดล้อม รู้ปัญหา และรู้วิธีการที่จะจัดการกับ ตนเองอย่างสร้างสรรค์

เนื่องจากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีนักเรียนที่มีลักษณะเฉพาะ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จึงจัดเป็นกิจกรรมทางศาสนาเป็นหลัก ได้แก่ กิจของสงฆ์ กิจกรรมชุมนุม ปฏิบัติธรรม เป็นต้น

3. สัดส่วนเวลาการจัดสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สัดส่วนเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ปฏิบัติตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสรุปได้ดังนี้ คือ

เพื่อให้การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นไปตามหลักการ และบรรลุผลตามจุดหมาย
ของหลักสูตร จึงกำหนดสัดส่วนเวลาของสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังต่อไปนี้

3.1 ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่
4-6 มีเวลาประมาณ ปีละ 1,000 ชั่วโมง ให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการ ตามความ
เหมาะสม เช่น การทำโครงการ และพิจารณาเน้นสาระที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะ
การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ และการคิดวิเคราะห์

การจัดสาระการเรียนรู้ของช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งใช้เวลาโดยประมาณ ในการจัด
สาระการเรียนรู้บังคับ 80 % และเวลาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 20 % สถานศึกษาสามารถ
ยืดหยุ่นเวลาในการจัดการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระได้ตามที่เห็นสมควร โดยสอดคล้องกับวิสัยทัศน์
ของสถานศึกษา และจัดการเรียนรู้ในลักษณะ โครงการ สหวิทยาการ บูรณาการข้ามกลุ่มสาระ โดย
ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

3.1.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เน้นทักษะพื้นฐานใน
การติดต่อ สื่อสาร

3.1.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เน้นทักษะพื้นฐานการคิด วิเคราะห์ วิจัย (มนุษย์กับ
สิ่งแวดล้อม)

3.1.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา สุขศึกษาและพลศึกษา การงานและ
อาชีพ เน้นการพัฒนาลักษณะนิสัย

3.2 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ให้สถานศึกษาจัดสาระการเรียนรู้เชิง
บูรณาการ หรือเป็นรายวิชาหรือเป็น โครงการ ตามความเหมาะสม โดยมีเวลาเรียนรวมประมาณ
ปีละ 1,200 ชั่วโมง และมีสัดส่วนของสาระการเรียนรู้บังคับ 50% สาระการเรียนรู้เลือก 35% และ
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 15% ของเวลาทั้งหมด สถานศึกษาสามารถยืดหยุ่นเวลาในการจัดการเรียนรู้
แต่ละกลุ่มสาระได้ตามที่เห็นสมควร โดยสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และจัดการเรียนรู้
ในลักษณะ โครงการ สหวิทยาการ บูรณาการข้ามกลุ่มสาระ

3.3 ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ให้สถานศึกษาจัดสาระ การเรียนรู้
ใน แต่ละกลุ่มเป็นหน่วยกิต มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยมีสัดส่วนของสาระการ
เรียนรู้บังคับจำนวน 30 หน่วยกิต สาระการเรียนรู้เลือกจำนวนไม่น้อยกว่า 55 หน่วยกิต และ
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประมาณ 400 ชั่วโมง ของเวลาเรียนทั้งหมด สถานศึกษาสามารถยืดหยุ่นเวลา
ในการจัดการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระได้ตามที่เห็นสมควร โดยสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของ
สถานศึกษา และจัดการเรียนรู้ในลักษณะ โครงการ สหวิทยาการ บูรณาการข้ามกลุ่มสาระ
(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550 : 1)

หลักสูตรช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

หลักการ

หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มี

หลักการดังนี้

ของตนเอง

ธรรมวินัย และศึกษาต่อ

สมณวิสัย

1. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจ
2. เป็นการศึกษาวิชาพระปริยัติธรรมขั้นพื้นฐาน เพื่อประพฤติปฏิบัติตามพระ
3. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมปัจจุบัน ได้ตามสมควรแก่

จุดมุ่งหมาย

การศึกษาตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการศึกษาที่มุ่งให้พระภิกษุสามเณรพัฒนาตน ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเป็นศาสนทายาทที่ดีและนำความรู้จากการศึกษาไปพัฒนาสังคมตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้พระภิกษุสามเณรมีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

ระเบียบสงฆ์

1. มีความรู้และทักษะในวิชาพระปริยัติธรรมและวิชาสามัญ
2. มีนิสัยใฝ่หาความรู้มีสมณศรัทธา เคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามข้อบังคับและ
3. มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ
4. รู้จักบำรุงรักษาศาสนสมบัติ อนุรักษ์ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อม
5. มีความภูมิใจความเป็นสมณะ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และเลื่อมใสระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
6. มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติให้เกิดความเจริญแก่ชุมชนและสังคมสืบต่อไป

หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

หลักการ

หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มี

หลักการดังนี้

1. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้แสวงหาความรู้ทางพระพุทธศาสนาให้แตกฉานเพื่อ

การเผยแผ่และศึกษาต่อ

2. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติกิจวัตรของสงฆ์อย่างถูกต้องและเคร่งครัด

3. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม

จุดหมาย

การศึกษาตามหลักสูตรประปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นการศึกษาที่มุ่งให้พระภิกษุสามเณรปฏิบัติตามพระธรรมวินัย สามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้าวิชาการทางพระพุทธศาสนาไปพัฒนาสังคม ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามสมควรแก่สมณวิสัย

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้พระภิกษุสามเณรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ ทักษะในศาสนปฏิบัติและกิจของสงฆ์ตามพระธรรมวินัยและระเบียบสงฆ์
2. มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา ตลอดจนวัฒนธรรมของชาวพุทธ
3. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถนำแนวและวิธีการใหม่ ๆ ไปใช้พัฒนาสังคม
4. รู้จักใช้สิทธิเสรีภาพในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์บนรากฐานแห่งกฎหมายและพระธรรมวินัย
5. มีความสำนึกในสมณสังคยาและการเป็นไทยร่วมกัน มีความรักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์
6. สามารถปฏิบัติตนเป็นศาสนทายาทที่ดี (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. 2548: 30)

6. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ อยู่ภายใต้การควบคุมการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 มีทั้งหมด 9 โรงเรียน คือ

1. โรงเรียนวัดหนองปลิงวิทยา
2. โรงเรียนคีรีวงคีรีวิทยา
3. โรงเรียนบาลีเตรียมอุดมศึกษาวัดโพธาราม

4. โรงเรียนวัดไทรเหนือ
5. โรงเรียนวัดท่าพระเจริญพรต
6. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาวัดส้มเสี้ยว
7. โรงเรียนศรีนภเขตวิทยา
8. โรงเรียนวัดควาปรีดนารามวิทยา
9. โรงเรียนวัดโคกเตี๋ยวิทยา

ในปีการศึกษา 2550 มีนักเรียนทั้งหมด 821 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2550 : 5)

ในการบริหารงานของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 โดยยึดกรอบนโยบายการบริหารงานของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นโยบายการปฏิรูปการศึกษา และระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2542 พอสรุปภาพรวมปัจจุบันได้ ดังนี้

1. ด้านปริมาณการจัดการศึกษา

1.1 การขยายโอกาสทางการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มได้พยายามรณรงค์ให้เยาวชนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2543 ทั้งในกลุ่มการศึกษา และนอกกลุ่มการศึกษา ให้มาบรรพชาเป็นสามเณรเพื่อศึกษาทั้งในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป และผ่านโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 190 กว่าโครงการทั่วประเทศ นอกจากนี้ กลุ่มยังได้เปิดโอกาสให้เยาวชนผู้จบ ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ว ซึ่งพลาดโอกาสในการเรียนต่อได้มีโอกาสในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

1.2 การขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกลุ่มได้พยายามแนะแนวนักเรียนผู้จบการศึกษาตอนต้นภายในกลุ่ม โรงเรียนที่เปิดเฉพาะมัธยมศึกษาตอนต้นให้เข้ารับการศึกษาต่อใน โรงเรียนที่เปิดสอนมัธยมศึกษาตอนปลายที่อยู่ใกล้และเปิดโอกาสให้เยาวชนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนของกรมสามัญศึกษาและ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้เข้ามาบรรพชาเพื่อศึกษาต่อ

1.3 การพัฒนาบุคลากร

กลุ่มส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนทุกแห่งให้ได้รับความรู้ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการพัฒนาการเรียนรู้อยู่ โดยมี เป้าหมายที่ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.3.1 สายผู้บริหาร โดยทั่วไปผู้จัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะเป็นเจ้าอาวาสของวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่ การถวายความรู้แก่พระภิกษุระดับเจ้าอาวาส เจ้าคณะ ให้สามารถดำเนินการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3.2 สายครูทางกลุ่มส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูอาจารย์ให้มีคุณภาพ โดยคำนึงถึงหลักการของหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น จากสภาพปัจจุบันพบว่า ครู-อาจารย์ ในโรงเรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจต่อการพัฒนาคุณภาพของตนเองอยู่เสมอ สามารถนำความรู้ที่ได้รับ จากการศึกษา ประชุม อบรม สัมมนา หรือการดูงาน มาพัฒนา งานในหน้าที่ได้อย่างดี แต่โรงเรียนยังขาดครู-อาจารย์บางรายวิชา จึงต้องจ้างครูสอนพิเศษตลอดไป การศึกษา

1.3.3 สายเจ้าหน้าที่ เป็นกลุ่มบุคลากรให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา ให้ได้ผล จึงต้องหาบุคลากรสายเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถ หรือจัดอบรมพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถในงานที่ตนทำให้มีทักษะความชำนาญ สามารถสนองงานได้เป็นอย่างดี

2. ด้านคุณภาพการศึกษา

2.1 วางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร และความต้องการของนักเรียน

2.2 จัดการเรียนการสอนให้นักเรียน ได้ฝึกคิดปฏิบัติ ประเมินและปรับปรุงตนเอง

2.3 จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

2.4 จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนรู้และทำงานร่วมกัน โดยเน้นกระบวนการ

กลุ่ม

2.5 จัดการเรียนการสอนเชื่อมโยงสภาพชุมชน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.6 จัดการเรียนการสอนโดยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่ดี

2.7 จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ

2.8 จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถและความ ถนัดได้ตามศักยภาพ โดยเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยของนักเรียน

2.9 จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่ออย่างหลากหลายที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

2.9 ประเมินนักเรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม อย่าง ต่อเนื่องด้วยเครื่องมือและที่เหมาะสม (โรงเรียนพระปริยัติธรรม.2548 : 3)

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา

1. ความหมายของคุณภาพการศึกษา

อุทุมพร จามรมาน (2549 : 1) ได้ให้ความหมายของคุณภาพการศึกษา สรุปได้ว่า การให้ความมั่นใจแก่ประชาชนว่า ผลผลิตของสถานศึกษามีคุณภาพ ตรงตามขั้นตอนมาตรฐาน การปฏิบัติงาน ผู้ใช้บริการได้รับความพอใจ ให้ความมั่นใจในคุณภาพต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

พนม พงษ์ไพบูลย์ (2550 : 1) ได้ให้ความหมายของคุณภาพการศึกษา สรุปได้ว่า คุณสมบัติที่เกิดขึ้นแก่ตัวผู้เรียน หรือความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้านอันเป็นผลเนื่องมาจากการได้รับการศึกษา ถ้าเจริญงอกงามมาก ก็แสดงว่าการศึกษามีคุณภาพมาก ความงอกงามนี้ครอบคลุมตั้งแต่ทักษะขั้นพื้นฐาน เช่น การอ่าน การเขียน การคิดเลข ความรู้ ความเข้าใจในวิทยาการต่าง ๆ ที่จำเป็นกับชีวิต ตลอดจนจนถึงความสามารถในการประกอบอาชีพ เป็นคนดี มีศีลธรรม จริยธรรม และคุณธรรม เป็นประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ รู้จักพัฒนาตนเอง ให้ความเจริญก้าวหน้าในทุกด้านอยู่เสมอ และดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม และมีความสุขในสังคม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546: 1) ได้ให้ความหมายของคุณภาพการศึกษา สรุปได้ว่า คุณภาพการศึกษา (educational quality) หมายถึง การที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะ ต่าง ๆ ครบถ้วนตามความคาดหวังของหลักสูตร และสนองต่อความต้องการของสังคม ตามมาตรฐานที่กำหนด อันเป็นผลมาจากการที่หน่วยงานทุกระดับ ทั้งส่วนกลาง ท้องถิ่นร่วมกับชุมชน และสถานศึกษาจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ หน่วยงานและโรงเรียนสามารถทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามความคาดหวัง และมาตรฐานที่ต้องการ มีความรู้ มีทักษะพื้นฐานในด้านต่าง ๆ เช่นการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ โดยตอบสนองต่อความต้องการ และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

2. ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพ เป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลให้การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาประสบความสำเร็จเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับชุมชนว่า ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน นักวิชาการได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ดังนี้

จรัส นองมาก (2544 :14) ได้ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ว่า การประกันคุณภาพ คือระบบหรือกระบวนการที่เรากำหนดขึ้น เพื่อให้มั่นใจว่า ถ้าเราทำตามระบบนี้แล้วจะมีคุณภาพและความมั่นใจว่า ผู้บริโภคเขาจะพอใจในเรื่องของการศึกษา ถ้าผู้บริโภคพอใจเราถือว่ามีความคุณภาพ

สมศักดิ์ สินธุเวชชัย (2540 : 2) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

หมายถึง ระบบที่สร้างความมั่นใจ (พึงพอใจ ประทับใจ) ต่อสังคม ผู้ปกครอง ลูกศิษย์ ว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามที่กำหนดไว้

สงบ ลักษณะ (2541 : 1) ได้ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ว่า หมายถึง กระบวนการ การวางแผน และกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐาน คุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตรและตรงกับความมุ่งหวังของสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความหมายว่าการประกันคุณภาพการศึกษา (quality assurance) ไว้ว่า หมายถึง การดำเนินกิจกรรมใดๆ เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาตามพันธกิจที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้นั้น จะให้ผลผลิตของการศึกษาที่มีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน สังคม

จากความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาที่กล่าว สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งปัจจุบันและอนาคต

3. กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

สมจิตร สุวรรณบุษย์ (2550 : 1) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้มีการพัฒนากันอยู่ในขณะนี้ มีแนวคิดเพื่อส่งเสริมและเสนอแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพ และการพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน
2. การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด
3. การประเมินคุณภาพ เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลในเขตพื้นที่ และหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง ถึงแม้จะเป็นบุคคลภายนอก แต่ก็ยังถือว่าเป็นการประเมินภายใน เพราะดำเนินการโดยหน่วยงานที่อยู่ในสายการบริหารของสถานศึกษา ซึ่งจะดำเนินการตรวจเยี่ยมและประเมินสถานศึกษาเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพ อันเป็นการเตรียมพร้อมก่อนการรับการประเมินภายนอก จากสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

ชนวรรณ บัวขุนเณร (2550 : 1) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา คือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย หลักการ

และแนวการจัดการศึกษาตามที่กำหนดใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ โดยเน้นการเรียนรู้ที่พัฒนา ผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความสามารถ (คนเก่ง) และมีความสุข จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญและมีการบริหารจัดการรวมทั้งการทำงานที่เน้นคุณภาพ เป็นการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบ ได้เป็นระบบ ครบวงจร (PDCA) โดยสถานศึกษาต้องมีการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่ง ของการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา รายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้อง ทราบทุกปี และรับการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อชี้จุดแข็ง จุดอ่อน ให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพ ต่อไป

อุทุมพร จามรمان (2543 : 36) ที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ การศึกษาไว้ว่า แม้ว่าการประกันคุณภาพทางการศึกษา เป็นเรื่องของทุกคนในหน่วยงาน แต่ต้องมี คนกลุ่มหนึ่งทำหน้าที่หาข้อมูล ประมวลผลและสรุปผล ตลอดจนป้อนข้อมูลย้อนกลับสู่ผู้บริหาร ของหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นจุดอ่อนจุดแข็งของตนเอง มีแนวคิดดังนี้

1. การแสวงหาความรับผิดชอบในภารกิจของสถานศึกษาที่สามารถตรวจสอบได้เพื่อ เป็นหลักประกันและสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ปกครอง ประชาชนและสังคมได้อย่างแท้จริง
2. มุ่งกระจายอำนาจทางการศึกษา ให้กับผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วน ได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ได้ร่วมรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดคุณภาพตามความต้องการ
3. การมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมทำ โดยมุ่งให้ทุกคนทุกส่วนสังคม เข้ามามีส่วน รับผิดชอบในการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของทุกคน
4. สถานศึกษาเป็นฐานในการบริหารจัดการ (school based management) มีอำนาจและ มีความสามารถในการตัดสินใจ กำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาได้ด้วยตนเอง

สมศักดิ์ สินธุเวชชัย (2540 : 15) กล่าวไว้เกี่ยวกับหลักการและแนวคิดการประกัน คุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพของการจัดการศึกษาไว้ ดังนี้

1. เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนการสอนและให้นักเรียนแต่ละคนได้ พัฒนาเต็มศักยภาพของแต่ละคน
2. รัฐกระจายอำนาจการบริหารวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรให้แก่ โรงเรียน
3. โรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการพัฒนานักเรียน โดยประชาชนมีส่วนร่วม
4. โรงเรียนจะต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ (accountability) ต่อนักเรียน และผู้ปกครอง มาตรฐานที่กำหนดและเป็นผู้ที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเองของมนุษย์ คนที่ได้รับ การศึกษาอย่างเหมาะสม ก็คือ คนที่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสม คนที่สามารถใช้ชีวิตได้ อย่างถูกต้อง และสามารถเข้าใจตนเองอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ปัจจุบันเศรษฐกิจ สังคม

และการเมืองเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ และเทคโนโลยี การจัดการศึกษาจึงต้องเปลี่ยนไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงนั้นเพื่อผลิตคนที่มีคุณภาพ และสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาของ คือ การให้ข้อมูลแก่สาธารณชน ว่า สถานศึกษา มีคุณภาพอะไรบ้าง เป็นการให้ความมั่นใจแก่สาธารณชนว่า ทุกคนในสถานศึกษา ได้ทำงานอย่างเต็มความสามารถอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งจะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ผลงานในภาพรวมของสถานศึกษาให้โดดเด่น เป็นที่พึงของประชาชน และบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ตามที่กำหนดไว้

4. องค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษา

คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2550 : 2) ได้แยกองค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษาเป็น 2 ส่วน คือ

1. การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถาบันการศึกษานั้นเองหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น เพื่อให้มีความมั่นใจว่าสถานศึกษา ได้ดำเนินการตามภารกิจหลักอย่างมี คุณภาพ และกระบวนการประกันคุณภาพภายในยังประกอบด้วย

- 1.1 การควบคุมคุณภาพ (quality control)
- 1.2 การตรวจสอบคุณภาพ (quality audit)
- 1.3 การประเมินคุณภาพ (quality assessment)

2. การประกันคุณภาพโดยภายนอก หมายถึง การติดตามตรวจสอบคุณภาพและการประเมินผลของสถาบันการศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันการศึกษา ประกอบด้วย

- 2.1 การตรวจสอบคุณภาพ (quality audit)
- 2.2 การประเมินคุณภาพ (quality assessment)
- 2.3 การรับรองมาตรฐาน (quality accreditation)

ดังนั้น องค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพโดยภายนอก อาจแสดงให้เห็นได้ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงองค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายใน
และ การประกันคุณภาพโดยภายนอก

การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน	การประกันคุณภาพการศึกษาโดยภายนอก
ผู้รับผิดชอบ : สถานศึกษา	ประเมินคุณภาพ ผู้รับผิดชอบ : สำนักงาน
กระบวนการ : ควบคุมคุณภาพ	รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
ตรวจสอบคุณภาพ	การศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงานที่
	สำนักงานรับรองมาตรฐานฯ รับรอง
	กระบวนการ : ตรวจสอบคุณภาพ
	ประเมินคุณภาพ รับรองคุณภาพ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษา หลักใหญ่สำคัญคือ การประกันคุณภาพภายใน โดยสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการควบคุมคุณภาพ ตรวจสอบคุณภาพ และการประกันคุณภาพภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาที่สำนักงานรับรองมาตรฐานฯ รับรอง ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ ตรวจสอบคุณภาพ ประเมินคุณภาพ รับรองคุณภาพ

5. คุณภาพผู้เรียน

5.1 ความหมายของคุณภาพผู้เรียน

อุทุมพร จามรมาน (2550 : 1) ได้ให้ความหมายของคุณภาพผู้เรียน สรุปได้ว่า นักเรียนที่มีคุณภาพจะต้องมีองค์ประกอบของคุณภาพที่สำคัญ ดังนี้ คือ

- 1) มีความรู้ดี
- 2) มีความคิดดี
- 3) มีคุณธรรม จริยธรรม
- 4) มีสุนทรียภาพ
- 5) มีทักษะการทำงาน
- 6) มีสุขภาพกายและจิตดี
- 7) มีทักษะการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 10) ได้กำหนดกรอบความหมายของคุณภาพผู้เรียน สรุปได้ว่า การที่นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ความรู้ความสามารถทางวิชาการ มีสุขภาพแข็งแรง จิตใจแจ่มใสและมีสุนทรียภาพด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

ธีระพร อายุวัฒน์ (2550 : 2) ได้ให้ความหมายของคุณภาพผู้เรียนว่า หมายถึง การที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่างๆ ครบถ้วนตามที่เกณฑ์ กำหนด เช่น มีความรู้ความสามารถตามระดับการศึกษา มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและจิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรม เห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม มีความภูมิใจในความเป็นไทย สามารถคิดวิเคราะห์พร้อมทั้งอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติ

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น สรุปได้ว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึงการที่โรงเรียนสามารถทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามความคาดหวัง และมาตรฐานที่ต้องการ ทั้งทางด้านร่างกาย คุณธรรม และเจตคติ โดยให้สนองต่อความต้องการ และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน

กมล แสงทองศรีกมล (2550 : 1) กุมารแพทย์ จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น กล่าวว่า ปัญหาทางการเรียน ของนักเรียน เช่น ผลการเรียนไม่ดี ไม่ตั้งใจเรียน ทั้งทั้งที่ฉลาด หรือเคยเรียนดี แต่ผลการเรียนตกลงเรื่อยๆ โดยไม่ทราบสาเหตุแน่ชัด ปัญหาการเรียนเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนของเด็ก มีดังนี้

1. ระดับสติปัญญา (I.Q.)
2. ความผิดปกติที่มีผลต่อการเรียน
3. โรคสมาธิสั้น (attention deficit hyperactivity disorder , ADHD.)
4. โรคบกพร่องด้านการเรียน (learning disorder , L.D.)
5. ปัญหาอารมณ์ (emotional problem)
6. ขาดแรงจูงใจในการเรียน (lack of motivation)
7. ระบบการเรียน การสอนของโรงเรียน

การทราบถึงสาเหตุของปัญหาการเรียนจะทำให้คุณพ่อคุณแม่เข้าใจ และช่วยเหลือลูกด้านการเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยไม่ใช่วิธีที่ว่า เข้มงวด หรือลงโทษซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความภาคภูมิใจ ในตัวเอง (self-esteem) ของลูก การช่วยเหลือเมื่อท่านนำลูกมาพบแพทย์ แพทย์จะทำการประเมิน และตรวจหาสาเหตุของปัญหาการเรียน

1. ประเมินความสามารถทางสติปัญญาของเด็ก และตรวจวัดระดับสติปัญญา (I.Q. test) ซึ่งจะข้อมูลที่สำคัญมากของเด็กที่มีปัญหาการเรียน ทำให้เราเข้าใจ และคาดหวังการเรียนของลูกได้อย่างเหมาะสม

2. ตรวจประเมินอาการของความผิดปกติที่มีผลกระทบต่อ การเรียน ได้แก่

2.1 เด็กสมาธิสั้น ซึ่งพบบ่อยถึง 3-10% ของเด็กวัยเรียน อาการที่คุณพ่อคุณแม่ อาจสังเกตเห็นได้ เวลาอ่านหนังสือหรือทำการบ้านได้ 10-15 นาทีจะขาดความสนใจที่ต่อเนื่อง

หงุดหงิด หุกหยุก อยู่ไม่นิ่ง หรือเหม่อลอย วอกแวกง่าย มักหันไปสนใจอย่างอื่นเช่น โทรทัศน์ ที่นั่งเล่นกัน คนคุยกัน คุณครูในชั้นเรียนมักบ่นว่า ไม่ค่อยตั้งใจเรียน อาจชวนเพื่อนคุย บางคนลุกจากเก้าอี้ ทำงานไม่เสร็จ ไม่ส่งการบ้าน ลืมของเป็นประจำ เช่น ปากกา ดินสอ ยางลบ หมวก ลูกเสือ กระเป๋า รองเท้า ฯลฯ อยู่ไม่นิ่ง เล่นเสียงดัง อดทนรออะไรไม่ค่อยได้ เช่น เวลาจะออกจากบ้าน พ่อแม่ยังไม่เสร็จธุระหรือเวลารอคิว รถติด เด็กมักจะบ่น หงุดหงิด พุดโพล่ง เวลา พ่อแม่ หรือญาติพูดคุยกัน มักเข้ามาแทรก ปัญหาการจัดการและควบคุมข้อมูลของสมอง (executive function) เช่น

1. เวลาสั่ง หรือพูดอะไรด้วย มักไม่ค่อยฟัง
2. ปัญหาการจัดการข้อมูล เช่น สั่งให้ทำ 2-3 กิจกรรมในครั้งเดียวมักทำไม่ได้
3. มักควบคุมตัวเองไม่ได้
4. การเรียงลำดับเหตุการณ์หรือความสำคัญ
5. การวางแผนล่วงหน้า

2.2. เด็กที่มีความบกพร่องในด้านการเรียน (L.D.) เด็กกลุ่มนี้มักมีปัญหาในการอ่าน และการเขียน เช่น อ่านหนังสือไม่ค่อยออก ไม่ค่อยขอมสะกดคำ ไม่ชอบการอ่านเขียน ตัวหนังสือที่ ง่าย ๆ ผิดบ่อยๆ สับสนตัวอักษรที่คล้ายกัน ภาวะนี้ช่วยเหลือได้โดยการให้ศึกษาพิเศษ (special education , remedial therapy) การทดสอบความผิดปกติที่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ ทำโดย

1. แบบสอบถามพ่อแม่ และคุณครู (Conner's scale)
2. ระดับสติปัญญา (I.Q.test)
3. สมรรถนะ (performance test)
4. ความสามารถในการอ่าน การเขียนสะกดคำ (achievement test)

3. ปัญหาอารมณ์ เช่น การขัดแย้งของพ่อแม่ เพื่อนที่โรงเรียนแก๊ง คุณครูดู เข้มงวด ล้วนแต่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้

4. ขาดแรงจูงใจในการเรียน สาเหตุอาจเป็นจากตัวเด็กเอง หรือขาดการสร้างกฎเกณฑ์ระเบียบวินัย หรืออาจมีกิจกรรมอื่นๆ ที่ ดึงความสนใจเด็กไป เช่น ดิควิดีโอเกมส์ หรือรายการโทรทัศน์

5. ปัญหาจากระบบการเรียน การสอนที่โรงเรียน อาจมีการพูดคุย ปรึกษากันระหว่าง คุณพ่อคุณแม่ คุณครู และแพทย์เพื่อปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับเด็กเท่าที่จะสามารถเป็นไปได้ การให้การช่วยเหลือลูกใน ด้านการเรียน นอกจากจะ ทำให้ผลการเรียนดีขึ้น ยังทำให้ ความรู้สึกที่ตัวเองมีคุณค่าหรือความภาคภูมิใจในตัวเอง เกิดขึ้นกับลูก ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากในชีวิตลูก ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (2543 : 20-50) ทำการ
สังเคราะห์งานวิจัย เรื่อง การออกกลางคืนของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้ชี้ให้เห็น
ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเรียน ของนักเรียน สรุปได้ดังนี้ คือ

1. การศึกษาของบิดา มารดา

ผลการเรียนของนักเรียน มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาของบิดา มารดา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
การศึกษาของมารดา มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลการเรียนของนักเรียนค่อนข้างสูง และ
นอกจากนี้ยังพบอีกว่า การศึกษาของมารดา มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับสถานภาพทางเศรษฐกิจ
และครอบครัวของนักเรียนด้วย การที่บิดามารดาของนักเรียนมีการศึกษาดำเนิน จะมีผลทำให้ได้
ทำงานที่มีค่าจ้างและผลตอบแทนดี จึงเป็นเหตุให้รายได้ของครอบครัวต่ำจนไม่สามารถ นำมา
สนับสนุนด้านการเรียนของบุตร ได้อย่างเต็มที่ แะนอกจากนี้การที่บิดามารดา มีรายได้น้อย จึงทำ
ให้ต้องใช้เวลาในการทำงานเกือบทั้งหมด จนไม่มีเวลาในการดูแลและเรื่องการเรียนรู้ของบุตรของตน
นอกจากนี้การที่บิดามารดา มีการศึกษาในระดับต่ำ ทำให้ขาดความรู้ ความสามารถทางวิชาการจน
ไม่สามารถให้คำแนะนำในด้านการเรียน เช่น การทำการบ้านของนักเรียนได้ การที่บิดามารดาที่มี
การศึกษาต่ำ ยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการศึกษา ซึ่งไม่ได้ให้การสนับสนุนด้านการเรียนของ
นักเรียนเท่าที่ควร

2. การย้ายโรงเรียน

นักเรียนที่ย้ายโรงเรียน ย่อมจะต้องขาดประสบการณ์ในโรงเรียนใหม่ ขาดกลุ่มเพื่อนที่
คอยช่วยเหลือ ทั้งในเรื่องการเรียนรู้ การให้กำลังใจ และช่วยเหลือในเรื่องอื่น ๆ และยังจะต้องปรับตัว
ให้เข้ากับสังคมใหม่ ๆ ถ้าหากการปรับตัวเป็นไปอย่างเชื่องช้า หรือไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคม
ใหม่ได้ ก็ย่อมจะส่งผลต่อการเรียน และการที่เมื่อผลการเรียนถูกกระทบกระเทือน ก็จะส่งผลต่อ
การเบี่ยงเบนต่อการเรียนในที่สุด

3. ปัจจัยพื้นฐานทางครอบครัว

มีความสัมพันธ์กับล้มเหลวทางการเรียนของนักเรียน และตัวแปรที่สำคัญที่สุดคือการ
มีหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียว การที่นักเรียนมีผู้ปกครองคนเดียว ส่วนมากถึงร้อยละ 90 เป็น
มารดานั้นทำให้มารดาจะต้องรับภาระในการเลี้ยงดู และต้องออกทำงานนอกบ้านจนไม่มีเวลาที่จะ
อบรม สั่งสอน และให้คำแนะนำในเรื่องการเรียนรู้แก่บุตรของตน ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวไม่
เพียงแต่จะทำให้เด็กนักเรียนมีผลการเรียนที่ต่ำลงเท่านั้น ยังทำให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่
เป็นปัญหา เช่นการหนีเรียน การคบเพื่อนที่เกเร พฤติกรรมชู้สาว การเสพยาเสพติด และแม้แต่
การก่อคดีอาญาต่าง ๆ เช่นการลักขโมย การทำร้ายร่างกาย ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ล้วนแต่ส่งผลต่อ
ความล้มเหลวในการเรียนทั้งสิ้น

4. การเห็นความสำคัญของการศึกษาของบิดามารดา

เป็นที่เชื่อกันว่า หากบิดามารดา หรือผู้ปกครองของนักเรียนมองเห็นว่าการศึกษามีความสำคัญ เชื่อว่าการศึกษาก็จะเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพในอนาคต เชื่อว่าการศึกษาก็เป็นแนวทางเบื้องต้นที่จะทำให้ตัวเอง หรือบุตรหลานของเขาไปสู่ความมีสถานภาพในทางเศรษฐกิจ และสังคมในอนาคต เชื่อว่าการศึกษาก็จะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ความกินดีอยู่ดี ความสามารถในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ และในทางกลับกัน หากไม่มีการศึกษาหรือได้รับการศึกษาไม่เพียงพอ ก็จะมีผลให้สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวไม่อาจเกิดขึ้นได้ และถ้าหากบิดามารดามีความเชื่อเช่นนี้ ก็จะนำไปสู่การส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาของบุตรหลานของเขา และนำไปสู่ผลสำเร็จของการศึกษาได้

5. การทำการบ้าน

การบ้านถือได้ว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งของการเรียนการสอน แต่เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนได้มอบหมายให้นักเรียนไปปฏิบัติ นอกเหนือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน ดังนั้นถือว่าการบ้านเป็นการเติมเต็มประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเอง นักเรียนที่ทำการบ้านเป็นประจำจะทำให้เขาใช้เวลาในการเรียนมากกว่านักเรียนที่ไม่เคยทำการบ้าน นอกจากนี้นักเรียนที่ไม่ทำการบ้านยังอาจได้รับผลกระทบกับตัวแปรอื่นซึ่งมีผลในลบต่อผลการเรียนของเขาอีกด้วย เช่น การถูกทำโทษจากผู้สอน การถูกตำหนิ ดิเตียนจากทั้งบ้านและทางโรงเรียน ทำให้เรียนช้ากว่านักเรียนคนอื่น ๆ รวมทั้งการขาดความมั่นใจในการเรียน (self esteem) อีกด้วย

6. การถูกทำโทษ

ตัวแปรการถูกทำโทษ มักจะเกี่ยวข้องกับตัวแปรอื่น ๆ หลายตัว และหลายตัวแปรนี้ก็มักจะสามารถอธิบายผลการเรียนของนักเรียนได้ด้วย เช่น การไม่ทำการบ้าน การทำผิดระเบียบวินัยของโรงเรียนในเรื่องต่าง ๆ การขาดเรียน การทะเลาะวิวาท การติดยาเสพติด ชู้สาว ฯลฯ พฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์ในทางลบกับผลการเรียนทั้งสิ้น

7. สถิตินักเรียน

มีความเชื่อกันมานานแล้วว่า ตัวแปรด้านสถิตินักเรียน มีผลโดยตรงกับผลการเรียน โดยเริ่มจากความเชื่อที่ว่า การที่บุคคล มีความแตกต่างกันนั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพล 2 ประการ คือ อิทธิพลภายในซึ่งได้แก่โครงสร้างที่เป็นส่วนประกอบของแต่ละบุคคล และอิทธิพลภายนอก อันได้แก่สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่บุคคลอาศัย และสถิตินักเรียนนับว่าเป็นองค์ประกอบภายใน ที่มีอิทธิพลต่อบุคคลมากองค์ประกอบหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนรู้ของบุคคล

8. ทักษะคิดต่อการเรียนและโรงเรียน

ทักษะคิดของนักเรียนที่มีต่อการเรียนและต่อโรงเรียนไม่ว่าจะออกมาในทิศทางบวกหรือทิศทางลบก็จะสะท้อนออกมาในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าซึ่งได้แก่การเรียนและโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียน อันเป็นตัววัดความสำเร็จของการเรียน และสามารถ

นำไปสู่ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการเรียนได้ในที่สุด

9. การเบี่ยงเบนต่อการเรียน

การเบี่ยงเบนต่อการเรียน หรือการเห็นการเรียนเป็นเรื่องสนุก ยังอาจมองได้ว่าเป็นแรงจูงใจในการเรียน ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่เสริมพลัง หรือบั่นทอนพลังที่จะนำไปสู่พฤติกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ดังนั้นการเบี่ยงเบนต่อการเรียน จึงนับว่าเป็นอุปสรรคโดยตรงต่อการประสบความสำเร็จในการเรียน และในทางตรงกันข้ามการเห็นว่า การเรียนเป็นเรื่องสนุกสนาน ก็จะเป็นแรงเสริมกระตุ้นให้นักเรียนมีพลังในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ก็จะนำไปสู่ผลสำเร็จในการเรียน ได้สูงขึ้น

10. เศรษฐกิจของครอบครัว และการสนับสนุนจากที่บ้าน

ปัจจัยด้านนี้เป็นปัจจัยภายนอกโรงเรียน ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนของนักเรียนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัว มีความสัมพันธ์ต่อการเรียนของนักเรียน นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ย่อมได้รับการสนับสนุนจากทางครอบครัวเป็นอย่างดี จึงทำให้นักเรียนเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนตั้งใจเรียน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี ในทางตรงกันข้าม นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางครอบครัวไม่ดี จึงมักไม่ได้รับการสนับสนุนทางการเรียน จากครอบครัวอย่างเต็มที่ จึงส่งผลต่อการเรียนของนักเรียน

11. การขาดเรียน

การขาดเรียนของนักเรียน ย่อมจะต้องสาเหตุมาจากหลายสาเหตุ อย่างไรก็ตามการที่นักเรียนมาเรียนหรือไม่มาเรียนย่อมแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการเรียนลดน้อยลง ความตั้งใจในการเรียนน้อยลงและการปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเรียนลดลง และเมื่อกิจกรรมต่าง ๆ ในเรื่องการเรียนดังกล่าวลดลงย่อมจะต้องส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

12. พฤติกรรมเบี่ยงเบน

การที่นักเรียนมีพฤติกรรมเสพสารติด สารที่มีแอลกอฮอล์หรือสารอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ เช่น พฤติกรรมที่ผิดเพี้ยนไปจากพฤติกรรมของคนปกติในสังคม ประพฤติกัน และในขณะเดียวกัน สังคมอันได้แก่ สภาพแวดล้อมและชุมชนของนักเรียนเองก็มีส่วนในการทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนดังกล่าวได้เช่นกัน ในระดับมัธยมศึกษา ทั้งครูและผู้บริหารต่างก็จัดลำดับให้การมีพฤติกรรมเสพสารเสพติด เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนไม่สำเร็จของนักเรียน

ปัจจุบันปัญหาเรื่องยาเสพติดที่ระบาดเข้าสู่กลุ่มนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นนักเรียนที่อยู่ในวัยรุ่น ได้มีรายงานว่าได้มีการเสพสารเสพติดมากขึ้น จนเป็นปัญหาต่อการเรียนของตัวนักเรียนเอง ปัญหาในการบริหารของโรงเรียนและสถานศึกษา รวมทั้งเป็นปัญหาของชุมชนและประเทศชาติในที่สุด นอกจากนี้ยังมีรายงานอีกว่า แนวโน้มการเสพสารเสพติดในสถานศึกษายังมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างน่าตกใจอีก นอกจากนี้ยัง

พบอีกว่า การใช้สารเสพติดเป็นเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และสารเสพติดต่าง ๆ ยังระบาดเข้าไปยังสถานศึกษาในชนบทอีกด้วย โดยมีรายงานว่ามึนนักเรียนที่เสพยาเสพติดดังกล่าว เฉลี่ยอาทิตย์ละ 4 ครั้ง ถึงร้อยละ 86 และพบจากการรายงานด้วยตนเองอีกว่ามีถึงร้อยละ 73 ที่เสพยาเสพติดดังกล่าวเป็นประจำ

13. ความรู้สึกความไม่ปลอดภัยในโรงเรียน

เป็นความกลัวของนักเรียนที่จะถูกทำร้ายร่างกาย ทั้งจากเพื่อนนักเรียนในโรงเรียนด้วยกันเองหรือแม้แต่จากมาตรการทำโทษอย่างรุนแรงของโรงเรียน รวมทั้งความรุนแรงต่าง ๆ จากคู่อริต่างโรงเรียนต่างสถาบันที่เป็นศัตรูต่อกัน การรับรู้ความรุนแรงดังกล่าว สามารถนำไปสู่ความหวาดกลัวต่อความปลอดภัยในการมาเรียน และส่งผลต่อการเรียนของนักเรียน

สุพรรณ อายาสร้อย (2550 : 1) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้คือ ด้านผู้เรียน ได้แก่

ความรู้พื้นฐานเดิม

1. ความถนัด
2. ความสนใจ
3. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
4. มโนภาพเกี่ยวกับตนเอง
5. เวลาที่ใช้ในการเรียน
6. บรรยากาศในชั้นเรียน
7. การมีส่วนร่วม
8. ความผูกพันฉันมิตร
9. การสนับสนุนจากครู
10. การเน้นงาน
11. การแข่งขัน
12. ระเบียบและการมีระบบงาน

ด้านครู ได้แก่

1. คุณภาพของการสอน
2. วุฒิการศึกษา
3. ประสบการณ์ในการสอน

ด้านการจัดระบบ ได้แก่

1. จำนวนนักเรียนในชั้นเรียน
2. สัดส่วนนักเรียนต่อครู

ด้านพื้นฐานทางครอบครัว ได้แก่

1. การศึกษาของบิดา มารดา
2. อาชีพของบิดา มารดา

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ หรือคุณภาพของนักเรียน มีทั้งปัจจัยภายในตัวนักเรียนเอง เช่นระดับสติปัญญา ความเบื่อหน่ายต่อการเรียนต่อ โรงเรียนเป็นต้น และปัจจัยภายนอก ที่สำคัญได้แก่การศึกษาของบิดา มารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ถือว่ามียุทธิต่อความสำเร็จทางการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง

5.3 มาตรฐานด้านผู้เรียน

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) กำหนดมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553)(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2550 : 1) มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 7 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้ คือ

- 1.1 ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ
- 1.2 ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต
- 1.3 ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวทิต
- 1.4 ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- 1.5 ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- 1.6 ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้ คือ

- 2.1 ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุขนิสัย และออกกำลังกายสม่ำเสมอ
- 2.2 ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์
- 2.3 ผู้เรียนไม่เสพหรือแสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพติด และสิ่งมอมเมา

หลักเลียง สภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย และอุบัติเหตุรวมทั้งปัญหาทางเพศ

- 2.4 ผู้เรียนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น
- 2.5 ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น และขอ

มาโรงเรียน

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะดนตรีและกีฬา

ตัวบ่งชี้ คือ

- 3.1 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ
- 3.2 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านดนตรี/นาฏศิลป์ โดยไม่ขัด

หลักศาสนา

- 3.3 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านกีฬา/นันทนาการ
- 3.4 ผู้เรียนสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่ดีงาม

ของท้องถิ่นและของไทย

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้ คือ

- 4.1 ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สรุปความคิดอย่างเป็นระบบ และมีการคิดแบบองค์รวม
- 4.2 ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดไตร่ตรอง
- 4.3 ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้ คือ

คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติในระดับดี (ถ้าไม่มีผลระดับชาติให้ใช้ผลการทดสอบระดับเขตพื้นที่ หรือผลการเรียนระดับสถานศึกษาตามลำดับ) ใน 8 กลุ่มสาระในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

- 5.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 5.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
- 5.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
- 5.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 5.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
- 5.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
- 5.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 5.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ คือ

- 6.1 ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัว
- 6.2 ผู้เรียนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สนุกกับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

6.3 ผู้เรียนสามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งความรู้และสื่อต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้ คือ

- 7.1 ผู้เรียนสามารถวางแผนทำงานตามลำดับขั้นตอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 7.2 ผู้เรียนรักการทำงาน สามารถปรับตัวและทำงานเป็นทีม
- 7.3 ผู้เรียนความรู้สึที่ดีต่ออาชีพสุจริต และหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ

สนใจ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 8 มาตรฐาน 33 ตัวบ่งชี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550 : 1) ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้ คือ

- 1.1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนา
- 1.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต
- 1.3 มีความกตัญญูกตเวที
- 1.4 มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม
- 1.5 ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตน และส่วนรวมอย่างคุ้มค่า
- 1.6 ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่ง

ความเป็นไทย

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้ คือ

- 2.1 รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการ

เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

- 2.2 เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้ คือ

- 3.1 มีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จ

3.2 เพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน

3.3 ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง

3.4 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

3.5 มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้

4.1 สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบ และมีการคิดแบบองค์รวม

4.2 สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการตัดสินใจได้

4.3 ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ

4.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้ คือ

5.1 มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์

5.2 มีผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์

5.3 สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีต่างๆ

5.4 สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

5.5 สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ คือ

6.1 มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการฟัง รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล

6.2 สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัว ใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้ และสื่อต่างๆ ได้ ทั้งในและนอกสถานศึกษา

6.3 มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้ สนุกกับการเรียนรู้และชอบมาโรงเรียน

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้ คือ

7.1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และออกกำลังกายสม่ำเสมอ

7.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

7.3 ปกป้องตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อ
ความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ

7.4 มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น

7.5 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา
ตัวบ่งชี้ คือ

8.1 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านศิลปะ

8.2 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านดนตรี/นาฏศิลป์

8.3 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านกีฬา/นันทนาการ

สรุปได้ว่า จากทั้ง มาตรฐานด้านผู้เรียนของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน
คุณภาพการศึกษา (สมศ.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้กำหนดมาตรฐานของ
ผู้เรียน จะเห็นได้ว่าถ้าหากจะแยกสรุปเป็นรายด้านที่เกี่ยวกับคุณภาพแล้วก็จะกล่าวถึง คุณภาพ
ทางด้านพุทธิพิสัยเช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการใช้ภาษาทั้งภาษาไทย
และต่างประเทศเป็นต้น คุณภาพทางด้านร่างกาย เช่น การมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์ การรู้จัก
ดูแลระวัง และรักษาสุขภาพ เป็นต้น คุณภาพทางด้านจิตพิสัย เช่น การมีวินัย มีความรับผิดชอบ
ความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นต้น และคุณภาพทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์ ทั้ง 8
กลุ่มสาระ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

พรธรรมา แก้วคง (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัว
แปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัด
ยะลาการศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความสามารถด้านมิติ
สัมพันธ์ความสามารถด้านภาษา ความสามารถด้านเหตุผล ความสามารถด้านจำนวน ความรู้
พื้นฐาน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ คุณภาพการ
สอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และเพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของ
ตัวแปรดังกล่าวกับสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
ที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของจังหวัดยะลา จำนวน 317 คน ผลการวิจัยพบว่า ความรู้
พื้นฐานและความสามารถด้านเหตุผลมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .166 และ 162
ตามลำดับ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ความสามารถด้านภาษา

ความสามารถด้านจำนวน อาชีพผู้ปกครอง ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
คุณภาพการสอน รายได้ของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาคณิตศาสตร์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .084, .082, .077, .074, .058, .049, .017, .016
ตามลำดับ โดยมีตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยมีค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .442 มีอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 19.60 ส่วนการ
วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพบว่าตัวแปรความรู้พื้นฐาน ความสามารถด้านเหตุผล เจตคติต่อ
วิชาคณิตศาสตร์ ความสามารถด้านภาษามีผลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวแปรอาชีพ
ของผู้ปกครองมีผลทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและตัวแปร คุณภาพการสอน
ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสามารถด้านจำนวน มีผลทางอ้อมต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (พรรณภา แก้วคง. 2547 : 3)

นางเยาว์ ไชยศรี (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะที่
พึงประสงค์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 การศึกษา
ครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ภาค
เรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 จำนวน
849 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบวัด คุณลักษณะที่พึงประสงค์ แบบสถานการณ์ชนิด
เลือกตอบ 4 ตัวเลือก ประกอบด้วย 71 ตัวแปร จำนวน 112 ข้อ นำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง
เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีเทคนิคแกน
สำคัญและหมุนแกนแบบอโรทอนอล โดยวิธีโปรแมกซ์ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่
พึงประสงค์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 มี 10
องค์ประกอบ คือ 1) ความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ ความเป็นตัวของตัวเอง
ความกล้าแสดงออกในห้องเรียน นอกห้องเรียน ความกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การตั้ง
จุดมุ่งหมายไว้สูงและคิดว่าทำได้สำเร็จ 2) ความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 5 ตัวแปร คือ การ
ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจ การใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ความเพียรพยายาม
การอุทิศตนเพื่องานตลอดเวลา การเรียนรู้ที่จะเข้าใจหน้าที่และบทบาทของตนเอง 3) ความ
ขยันหมั่นเพียร ประกอบด้วย 3 ตัวแปร คือ การปฏิบัติหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ
เข้มแข็ง อดทนและตั้งใจ การปฏิบัติงานด้วยความเพียรพยายาม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
4) ความรักสามัคคี ประกอบด้วย 5 ตัวแปร คือ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน การ
ไม่ทะเลาะวิวาท การไม่แบ่งแยกพวกเราพวกเขา การให้ความร่วมมือต่อหมู่คณะ การไม่นินทาว่า
ร้ายผู้อื่น 5) ความสนใจใฝ่รู้ ประกอบด้วย 7 ตัวแปร คือ ความกระตือรือร้น ความเพียรพยายาม
มุ่งมั่น ทำให้ดีกว่าเดิมอยู่เสมอ การแสวงหาแนวทางใหม่ ความชอบ ความชื่นชมและเห็นคุณค่าของ

สิ่งต่าง ๆ การแสวงหาประโยชน์และค้นหาความรู้ใหม่ การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง การพยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนเองให้เต็มที่ 6) ความกตัญญูกตเวทิตี ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ การช่วยงานพ่อแม่ การระลึกถึงพระคุณของพ่อแม่ การยกย่องพ่อแม่ด้วยความจริงใจและไม่ลบหลู่ดูหมิ่นพ่อแม่ การเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ 7) ความมีมนุษยสัมพันธ์ ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ การให้ความร่วมมือกับผู้อื่น การรู้จักหักท้าวผู้อื่นก่อน การแสดงความไม่เห็นด้วยด้วยความสุภาพ การยอมรับความแตกต่างของบุคคล 8) ความมีวินัย ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ กติกา ระเบียบที่สังคมวางไว้ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นตามเกณฑ์ของสังคม การตรงต่อเวลา 9) ความประหยัด ประกอบด้วย 5 ตัวแปร คือ การไม่นำของผู้อื่นมาใช้โดยผลการ การรู้จักเก็บออม การใช้สิ่งของต่าง ๆ อย่างรู้คุณค่า การใช้จ่ายแต่สิ่งที่จำเป็น สิ่งของเครื่องใช้ที่ซำรดุพอจะซ่อมแซมได้ ก็ควรซ่อมแซม 10) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 5 ตัวแปร คือ ความคิดสิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ความคิดหลากหลายในการแก้ปัญหาความคิดที่รวดเร็ว ความคิด สิ่งใหม่ ๆ ในทางบวก ความใฝ่ฝันและจินตนาการ

ประหยัด เกษม (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา ศึกษากรณี การบูรณาการศาสนาสู่การศึกษา วัดสระเรียง อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษานโยบายการบริหารจัดการศึกษา และกิจกรรมการบูรณาการการศึกษาสู่การศึกษาของวัดสระเรียง ได้กำหนดขอบเขตการศึกษา การจัดการศึกษาหลักสูตรที่โดดเด่น เน้นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาของวัดโดดเด่น การจัดการเรียนการสอนเชิง บูรณาการ การบริหารจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรม การประชาสัมพันธ์ และการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษาและเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัด ผลการวิจัยพบว่า นโยบายการบริหาร การจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรม มีองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาของวัดโดดเด่นองค์ประกอบทั้ง 4 ประการที่ผู้วิจัยได้ประมวลไว้คือ

1. การให้โอกาสแก่เด็กด้อยโอกาส ใช้โครงการเก็บทรัพย์สินตกหล่น โดยการเดินสายแนะนำของคณะครูและการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนรองรับ
2. การจัดบริหารแบบให้เปล่า จำเป็นจะต้องหาทุนมารองรับและระดมทุนทั่วไป เพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปตามเจตนารมณ์ การเงินที่ระดมทุนจากผู้มีจิตศรัทธา จัดตั้งเป็นมูลนิธิรองรับอาหารได้จัดโครงการถวายภัตตาหารเพลแก่พระภิกษุสามเณรรองรับ
3. การปกครองแบบพ่อปกครองลูกในระหว่างเรียนเพื่อป้องกันการหนีเรียน หรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เกิดปัญหาเรียนไม่จบ หรือต้องออกกลางคัน ได้ขอความร่วมมือเจ้าอาวาสวัดทั้งหลายที่มีนักเรียนพักอาศัยให้ช่วยดูแล โดยมีพระภิกษุและครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา วัดสระเรียงเป็นที่ปรึกษาและประสานงาน ทั้งนี้มีคำสั่งแต่งตั้งเป็น
กิจจะลักษณะ

4. ประการสำคัญการสร้างขวัญกำลังใจผู้เรียนที่ตั้งใจเรียน เรียนดี และมุ่งมั่นสู่
ความสำเร็จตามใจปรารถนา นั้น ได้มีการจัดตั้งทุนการศึกษาสำหรับผู้เรียนดี และทุนการศึกษา
สำหรับการศึกษาต่อ ไว้รองรับ และเงินรางวัลแก่ผู้เรียนเก่งในแต่ละวิชา

การจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการของพระสงฆ์ในวัดหรือครู

1. การใช้วัดกรรมและพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนการสอน

2. การพัฒนาหลักสูตรการสอนเชิงบูรณาการจัดหลักสูตรทั้งสายสามัญ และนักธรรม
บาลีควบคู่กันไป และเป็นภาคบังคับทั้งสองสาย เน้นการสร้างธรรมชาติเป็นการผสมผสานที่
กลมกลืน

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียงส่งเสริมคนเก่ง
คนดี มีมอบทุนการศึกษาเกือบทุกกระบวนการตั้งแต่ทุนผู้สอบได้คะแนนสูงสุดในแต่ละรายวิชาไป
ไปจนถึงทุนคะแนนรวม สนับสนุนคนเรียนเก่งที่มีความมุ่งมั่นจะศึกษาในระดับสูงขึ้นไป

4. กิจกรรมการเผยแพร่ศาสนธรรมเชิงบูรณาการได้จัดทำ เช่น การเดินธุดงค์
การทัศนศึกษาดูงาน การฝึกนักเทศน์ หรือการเยี่ยมเพื่อนนักเรียน ล้วนเป็นกลยุทธ์ที่ต้องการให้
ผู้เรียนได้นำความรู้ในห้องเรียนไปสู่ภาคปฏิบัติ โดยใช้สถานการณ์จริง

บพิตร วิทยาวิโรจน์ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพร้อมในการประกันคุณภาพ
การศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การ
ประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง
3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัยมีความพร้อม ส่วนปัญหาที่พบ ในด้าน
ปัจจัย คือ โรงเรียนขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ขาดแคลน
งบประมาณ ส่วนด้านกระบวนการ คือ ครูขาดความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านผู้เรียน คือ ผู้เรียนมีฐานะยากจน

สุพจน์ ตปสีโล (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาธรรม
วินัย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ เขตการศึกษา 10
ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการเรียนการสอนวิชาธรรมวินัย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนทุก
ขนาด ไม่มีความแตกต่างกันในด้านการวางแผนปฏิบัติงาน การอบรมครู เอกสารประกอบ
หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผล และการนิเทศ
การสอน ส่วนด้านงบประมาณอุดหนุนของโรงเรียนแต่ละขนาดนั้น มีความแตกต่างกันตาม
จำนวนนักเรียน ทำให้อาคารสถานที่ สื่อการเรียนการสอน และห้องสมุดมีความแตกต่างกัน

2. ปัญหาการเรียนการสอนวิชาธรรมวินัย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ปรากฏคือ ปัญหาในด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน งบประมาณ อาคารสถานที่ เอกสารประกอบหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผล การนิเทศการสอน ห้องสมุด ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้รับคือ ควรพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้มากขึ้น และเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษาทุกด้าน

ดวงจันทร์ อันอาจ (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจภายในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในอำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. ความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
4. ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

ดี เบน เดทโต (Di Benedetto.1988) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแบบผู้นำ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กในชนบท ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของครูใหญ่

อีเกอร์ (Eager.1987) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน เอกชนระดับมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อนักเรียน โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู ผลการวิจัยพบว่ากลยุทธ์ที่สำคัญคือ

1. การแสดงให้เห็นว่ามีความสนใจต่อนักเรียน
2. การภูมิใจในโรงเรียนและความสำเร็จของนักเรียน
3. การให้โปรแกรมการเรียนที่มีคุณภาพต่อนักเรียน
4. มีความเชื่อว่าเราเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิผล
5. จัดหลักสูตรที่สามารถสนองต่อวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

6. พัฒนาโปรแกรมการเรียนที่นักเรียนพอใจ
7. เป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน
8. มีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองถึงความก้าวหน้าของนักเรียน
9. แจ้งให้นักเรียนทราบอย่างชัดเจนถึงพฤติกรรมที่เขาควรประพฤติ

แคนเดล และเลสเซอร์ (Kandel and Lesser. 1962) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาของวัยรุ่นในสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการศึกษาของบุตรมากกว่าสภาพทางเศรษฐกิจและกลุ่มเพื่อน

เวิร์ทิงตัน (Worthington : 1962 ; อ้างถึงใน วิไลวรรณ จักรนิรันดร์. 2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รายได้ของครอบครัว โดยแบ่งเป็นฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ ผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมปานกลางและระดับสูง ให้การส่งเสริมการเรียนของเด็กในความปกครองสูงกว่าผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของนักเรียน สรุปได้ว่า การที่จะกล่าวได้ว่า นักเรียนคนหนึ่งเป็นนักเรียนที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะตามความคาดหวัง และมาตรฐานที่ต้องการ ทั้งทางด้านร่างกาย คุณธรรม และเจตคติ นั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบและปัจจัยต่าง ๆ มากมายในการบ่งชี้ ที่สำคัญในการจะทำให้เด็กมีคุณภาพตามที่ต้องการนั้น อันดับแรกเกิดขึ้นจากปัจจัยภายใน ตัวนักเรียนเอง อันได้แก่ ระดับสติปัญญา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความถนัด ความสนใจ เหล่านี้เป็นต้น อันดับต่อมาคือปัจจัยภายนอก อันได้แก่ ครู โรงเรียน พื้นฐานทางครอบครัว การศึกษาของบิดา มารดา เป็นต้น โรงเรียนอย่างเดียว ไม่อาจที่จะสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพได้ทั้งหมด คุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันทุกด้าน เกี่ยวข้องกับทุกฝ่าย

ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ก็เช่นกัน คุณภาพผู้เรียนจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะบ่งชี้ถึงคุณภาพในการบริหารจัดการ ในขณะเดียวกัน โรงเรียนก็จะต้องการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาทั่วไป ผลของการประเมินจะถูกเผยแพร่สู่สาธารณะชนให้ได้รับรู้รับทราบ และจะเป็นเครื่องหมายประกันคุณภาพของผู้เรียนของโรงเรียนต่อไป

